

2023-11-13

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: MSN-2023-00149

Remiss regional handlingsplan för klimatanpassning Stockholms län

Förslag till beslut

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden föreslår att kommunstyrelsen antar föreslaget yttrande till Länsstyrelsen i Stockholms län i enlighet med bilaga 1 till tjänsteskrivelse daterad den 13:e november 2023.

Sammanfattning av ärendet

Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit fram en regional handlingsplan för klimatanpassning. Planen syftar till att stärka länets förmåga att hantera klimatförändringens effekter. Handlingsplanen sträcker sig från 2024 till 2028. Målet för arbetet är att Stockholms län ska vara ett långsiktigt hållbart och robust län som aktivt möter klimatförändringarna genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter.

För att nå målet har tre effektmål tagits fram vilka anger önskvärda förändringar i länet:

1. Det finns en stark regional samverkan i länets klimatanpassningsarbete
2. Kommunerna i länet arbetar systematiskt med klimatanpassning
3. Länsstyrelsen arbetar proaktivt för ett långsiktigt hållbart och robust län

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden ser positivt på att Länsstyrelsen tar fram en regional handlingsplan för klimatanpassning men hade önskat dialog om innehållet i ett tidigare skede. Behovet av samverkan och kunskapshöjning kopplat till klimatanpassning är angeläget. I Nacka har vi sedan drygt ett år tillbaka ett program för klimatanpassning och har därmed kommit en bit på vägen. Att gemensamt identifiera vilket behov av stöd det finns för kommunens fortsatta arbete hade kunnat ge handlingsplanen ett ännu tydligare och användbart innehåll. Så som planen är utformad uppfattar vi den mer som en beskrivning av länsstyrelsens eget fortsatta arbete.

Ärendet

Nacka kommun har fått den regionala handlingsplanen för klimatanpassning på remiss. Remissynpunkter på handlingsplanen ska ha inkommit till länsstyrelsen i Stockholms län senast 10 januari 2024. Planen är framtagen av länsstyrelsen i Stockholms län och syftar till att stärka länets förmåga att hantera klimatförändringens effekter. Planen är framtagen utifrån Länsstyrelsens uppdrag i förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete och sträcker sig från 2024 till och med 2028.

Länsstyrelsen önskar få synpunkter på mål och effektmål, de prioriterade utmaningarna för Stockholms län, de åtgärder som föreslås samt den föreslagna uppföljningen av handlingsplanen.

I Nacka kommuns remissvar ges en sammanfattning av handlingsplanen samt synpunkter på ovan aspekter. I svaret lyfts särskilt de frågor som berör kommunernas ansvar kopplat till genomförandet av planen.

Målet för handlingsplanen är att stärka länets förmåga att hantera klimatförändringarnas effekter. Planen bygger på det nationella målet för klimatanpassning vilket är att Stockholms län ska vara ett långsiktigt hållbart och robust län som aktivt möter klimatförändringarna genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter. Den regionala handlingsplanen för klimatanpassning är styrande för Länsstyrelsens arbete med klimatanpassning och kan användas som ett underlag vid regional och kommunal planering. Handlingsplanen kan även utgöra stöd vid samverkan kring klimatanpassning mellan länets aktörer.

Prioriterade utmaningar för Stockholms län

I samråd med länets kommuner, regionen samt myndigheter har länsstyrelsen identifierat tre prioriterade utmaningar för Stockholms län kopplat klimatanpassning och till handlingsplanens tidsperspektiv 2024–2028, dessa är:

- Översvämning som hotar samhällen, infrastruktur och företag.
- Höga temperaturer som innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur.
- Biologiska och ekologiska effekter som påverkar en hållbar utveckling.

Översvämning

Inom översvämning lyfts utmaningar kopplat till Mälaren och stigande havsnivå fram med risk för saltvatteninträngning och översvämningar. Översvämningar längs Östersjökusten kan komma att drabba flera kommuner samtidigt, vilket talar för regionalt och mellankommunalt samarbete och samordning kring frågan i länet.

Höga temperaturer

En stor del av länets invånare bor i tätbebyggda områden med en hög andel hårdgjorda ytor som skapar värmeöar med brist på svala områden. Utsatta grupper i dessa områden påverkas av höga temperaturer och är sårbara för hälsopåverkan. I de mindre tätbebyggda delarna av länet påverkas jordbruket och djurhållningen. Värmeböljor påverkar även skogens motståndskraft mot angrepp av skadedjur och svampar och medför en ökad risk för skogsbränder. I Stockholms län behöver arbetet stärkas för att

minska risken för värmeöar genom att bevara och utveckla såväl den gröna infrastrukturen som gröna strukturer i staden.

Biologiska effekter som påverkar hållbar utveckling

Klimatförändringarna hotar den biologiska mångfalden, som är nödvändig för att bibehålla levande ekosystem, likväl som för att skydda oss människor mot klimatförändringarna. EU:s strategi för klimatanpassning lyfter fram naturbaserade lösningar som en av tre övergripande prioriteringar som behöver integreras i alla relevanta politikområden. Exempel på naturbaserade lösningar är restaurering såsom återvätning av våtmarker samt skogs- och naturskötsel för biologisk mångfald. Vattenmiljöer påverkas negativt där låga flöden försämrar förutsättning för många arter att sprida sig. I marina ekosystem förväntas problematiken med syrefria bottenar och höga vattentemperaturer att öka. Detta leder till att sammansättningen av livsmiljöer kommer att förändras.

Nacka kommuns roll och synpunkter på planens förslag till åtgärder

I Nacka kommun finns sedan drygt ett år tillbaka ett program för klimatanpassning beslutat av kommunfullmäktige vilket innebär att vi har kommit en bit på vägen. För att ge den regionala handlingsplanen ett ännu mer användbart innehåll hade Nacka önskat att vi gemensamt i en arbetsgrupp hade identifierat vilket behov av stöd det finns för kommunens fortsatta arbete. Så som planen är utformad uppfattar vi den mer som en beskrivning av länsstyrelsens eget fortsatta arbete.

För att uppnå handlingsplanens tre effektmål har tio åtgärder identifierats. I planen lyfts att länets kommuner spelar en viktig roll i klimatanpassningsarbetet genom sitt mandat att på lokal nivå genomföra åtgärder som rör klimatanpassning, till exempel inom fysisk planering och infrastruktur, vatten, räddningstjänst, vård- och omsorg, skola och barnomsorg.

Åtgärderna inom målområde 1 innebär att länsstyrelsen under programperioden utvecklar sin roll som samordnare i frågor som rör klimatanpassning av mellankommunala områden eller gemensamma tematiska frågor. För att samverkan ska vara framgångsrik behöver aktörerna i länet åta sig att aktivt delta i samverkan. Länsstyrelsen ska även stödja och vid behov vägleda länets kommuner genom att tillhandahålla kvalitetssäkrade och aktuella resultat-, besluts- och kunskapsunderlag om klimatanpassningen i länet.

Nacka kommun ser en nytta i kunskaps- och erfarenhetsdelning mellan kommunerna i länet. Särskilt inom tematiska områden där kommunerna delar utmaningar som till exempel ansvar för klimatanpassning i befintlig miljö. När det rör samverkan i ett visst geografiskt område vill Nacka kommun lyfta kommunernas egna mandat och rådighet över fokus, prioriteringar och samverkansformer som rör kommunens geografiska område.

Åtgärderna inom målområde 2 innebär för Nacka kommun att bedriva ett politiskt förankrat klimatanpassningsarbete, att ta fram och aktivt genomföra en handlingsplan för prioriterade klimatrisker samt att följa upp och aktualisera arbetet. Vidare ska

information om kommunens klimatanpassningsarbete tillgängliggörs. Dessa åtgärder drivs redan i kommunen och i det politiskt beslutade programmet för klimatanpassning (22-05-16) som även är tillgängliggjort via kommunens hemsida. Det är positivt att länsstyrelsen lyfter fram kommunernas olikheter och att metodiken kan anpassas efter kommunernas behov och förutsättningar.

Länsstyrelsens stöd och vägledning vad gäller såväl kartunderlag som verktyg för kommunalt klimatanpassningsarbete är värdeskapande för kommunens klimatanpassningsarbete och bedöms vara viktigt att vidareutveckla inom länsstyrelsens ansvarsområde.

Åtgärder inom målområde 3 innebär för kommunens del att länsstyrelsen tydliggör rådgivning och granskning av planer och verksamheter kopplat till klimatanpassning (översvämning, temperatur, biologisk mångfald och grön infrastruktur). Det innebär även att länsstyrelsen arbetar förebyggande och förberedande mot samhällsstörningar till följd av extremt väder och naturolyckor som är klimatförändringsrelaterade. Indikator 1.1 visar andel planer som ej anpassats till risk för översvämning. Det är viktigt att länsstyrelsens granskning har fokus på vägledning för att undvika överprövning. I övrigt bedöms indikatorerna för uppföljning vara relevanta. Det bedöms även vara positivt att uppföljning sker via befintliga data från andra processer och som är relevanta för klimatanpassning och ej innebär ytterligare rapporteringsarbete för aktörer i länet.

Ekonomiska konsekvenser

Den regionala handlingsplanen för klimatanpassning innebär inga direkta kostnader för Nacka kommun. Kommunens klimatanpassningsarbete bedrivs fortsatt utifrån kommunens styrmodell och Nacka kommuns program för klimatanpassning. Ett deltagande i mellankommunal samverkan inom klimatanpassning bedöms ej bidra till ökade kostnader för kommunen. Föreslagna indikatorer baseras på befintliga data från andra processer och som är relevanta för klimatanpassning och innebär inget ytterligare rapporteringsarbete för kommunen.

Klimatanpassning i sig kan medföra en kostnad till följd av ökade investeringar men anpassningen handlar också om förändrade arbetssätt. Klimatanpassning handlar till stor del om att fatta långsiktiga beslut under osäkra förutsättningar för att minska risken för skador och ekonomiska förluster till följd av extrema väderhändelser och klimatrelaterade risker. Naturbaserade lösningar eller så kallad blågrön infrastruktur ger miljömässiga, sociala och ekonomiska fördelar och bidrar till att bygga upp klimatesiliens.

Konsekvenser för barn

Barn är en känslig grupp avseende värmeöar och värmeböljor, att höga temperaturer utgör en av de tre prioriterade utmaningarna är positivt ur barnperspektiv när klimatanpassning utifrån höjda temperaturer integreras än mer i länets utveckling. Ur ett långsiktigt perspektiv bedöms handlingsplanen kunna ge positiva konsekvenser för barn då länet anpassas till klimatförändringarna.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad den 13 november 2023

Bilaga 1 yttrande

Charlotte Persson
Klimat- och miljödirektör
Stadsledningskontoret

Emma Östlund
Enhetschef
Strategiskt klimat- och miljöarbete